

Eesti ajalehtedes Postimees ja Tallinna Sõber 1886–1887 ilmunud ülevaated Peterburi saksakeelses ajalehes St. Petersburgische Zeitung avaldatud kahest, tõenäoliselt kallutatud kirjutisest Suhhumi piirkonna eestlaste kohta. Taga-Kaukaasia: Abhaasia: Suhhumi piirkond, Estonia asundus. Eestlastest asunike raskused esimestel aastatel, väidetavalt vilets olukord. Postimehe kahtlused, kas kirjeldus peab paika. Paldiski (Baltiski) naine, kelle õde ja õemees lastega Suhhumi rändasid, kuid nüüd on pere laiali pillutatud. Postimehes hiljem ilmunud sõnum kohapealt, mis St. Petersburgische Zeitungi esimese kirjelduse ümber lükkas. Kooli avamine Estonia asunduses, kooliõpetaja Johan Pihlakas ja tema asumine Estonia koolmeistriks. Samas saksakeelses ajalehes ilmunud teine kirjeldus, mis küll möönab eestlaste elujärje paranemist, kuid märgib ära malaaria, elukommete halvenemise ja eestlaste omavahelised lahkkelid ja kohtuskäimine. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Postimees (nr. 40), 27. september 1886, lk. 2

Suchum-Kaleest. *Eesti asujatest sääl kaugel Kaukasias on Saksa Peterburi ajaleht sõnumid toonud, millest loeme, et asujatel õige ränk elu olla. „Ei ole siin elu sugugi nii kerge kui enne loodetud. Eestlased ei wõi Musta mere ranna kliimaga harjuda. Selle pärast jääwad Abchasia palawiku kätte raskesti haigeks, ja paljud surewad. Teine asi, mis neid waewab, on söögi puudus. Eestlased ei oska Kaukasia põldu küllalt harida, ja suur mets on neil weel raskem põlluks teha. Mets on ka weel mägede külgedel ja otsadel, mis Eestlastel tasase maa rahwal raske juurida. Maapinna põllukstegemine on väga raske, ei ole tööloome. Nad ei suuda nii palju umbrohtu ära häwitada, kui põllul kaswab. Ei ole maisi, nisu, odra ega kartohwli kasu loota umbrohus. Ei aita tihti usinus, paluwad mõnigi kord riigi walitsuselt abi, aga see ei wõi anda. Need, kes on saanud, tahaksiwad hää meelega kodu tagasi tulla, aga ei wõi: Eneste raha on kõik ära kulunud, ja kroonu nõuab oma käest antud laenu ka tagasi ja ei wõi selle pärast inimest kodumaale lasta minna. Nõnda peawad sinna jääma ja wälja kannatama. Mõnigi asuja on nüüd nii palju eluõppust saanud, et tal Balti kodumaal mitte nii kibe elu ei ole olnud ja et ta kodumaal nii ränka surumist ega ülekohtu ei ole kandnud. Mitmed neist soowiksid palga eest tööd teha, aga tööandjat ei ole, ja seegi töö, mis saada, on väga odaw. Nagu jõuu poolest, nõnda peawad Eestlased ka waimu poolest puudust kandma. Kirikut ega kooli ei ole olemas. Üks kodumaa elu suur wastane tunnistab nüüd südame waluga: „Meie oleme Suchumis ihu ja hinge poolest koguni haiged — meie oleme wihma alt räästarenni alla sattunud.” — Nõnda Peterburi Saksa lehe sõnumid. Hää oleks, kui meie lugejad Suchumist meile sõnumid saadaksiwad, kas see sõnum iga pidi õige on.*

Tallinna Sõber (nr. 40), 17. oktoober 1886, lk. 3

Suhhum-Kaleest kirjutatakse Saksakeeli „Peterburgi Zeitungile”: Eesti asutusel Suhhum-Kalee ümberkaudu näib palju suuremate raskustega wõidelda olema, kui selle asutajad ja kosutajad enne ehk arwasiwad. Kõige pealt ei suuda Eestlased Pontus Euxinus’e (Mustamere) kalda-kliimaga harjuda ja piawad sellepärast Abkhasia kliimaliku tõbele, mis nende keskis väga suure käradusega üles astub, palju ohwreid andma. On neil ühelt poolt sellest tõbest palju ja raskust kannatada, mis puudusliku toidu järges väga raskest nende peale tuleb, siis piawad nemad teiselt poolt üht mitte kerget, enne neil tundmata wõitlemist suurte kõrbede wasta wõitlema, kuidas see isewiisi mägimaa seda Baltimere kallaste tasase maa elurahwale nii sagedast toob. Ütle mata waewaline on selle maa ülesharimine, nimelt tööloomade puuduse pärast ja selle läbi, et umrohu häwitamine raske on, mis seal väga lopsakast kaswab ja Türgi-nisu, nisu, odra ja kartuhwliid mida uued tulijad seal hoolega kaswatada katsuwad, sagedast lämmatama kipub. Seesuguste raske takistuste all ei saa Eestlased, kõigest hoolsast tööst hoolimata, sagedast ka mitte oma igapäawast leiba ja on sellepärast sunnitud Riigiwalitsuse poolt abi paluma. Väga mitmed nendest tahaksiwad kõigest südamest oma armsale Balti kodumaale tagasi tulla, kust nemad nii ettewaatamata ja kergemeelisel wiisil ära läksiwad, aga tarwilist raha ei leia nemad kusagilt, sest wiimane rubla on pitkast reisust neelatud ja peale selle on nende kohus Riigiwalitsusele seda abi ära tasuda, mida nemad juba saanud on. Nenda piawad nemad senna jääma ja kannatama. Nii mõni asuja on selgest ära tunnud, et see üks petlik ja kahjutegew ettekujutus oli, millega tema oma armast kodumaad raske rusemise ja kõige suurema ülekohtu paigaks pidas, kuidas seda nende kirjalikkudest sõnumitest selgest näha wõib. Mitmed nendest tahaksiwad hea meelega päiwiliste tööd teha, et sellega midagi teenida, aga töö-andjaid ei ole, ja kui ehk wahest siin ehk seal natuke tööd on, siis on palk väga wäheeline. Kuidas ihulikkude tarwituste poolt, nenda piawad Eestlased ka waimulikkude tarwituste poolt suurt häda kannatama, sest neil ei ole kirikut ega kooli, ja see on siis ka väga tähtjas, kui üks kodumaa asjade kõige käredatest wastastest nüüd südame waluga tunnistab: „Meie oleme Suhhumis ihu ja hinge poolt täitsa haiged, — meie oleme wihmast katuse-renni alla sattunud.” Kp. — „Postimees” on seda kirja omal wiisil tülkinud ja oma lugejate ette pannud, ja tähendab selle juure, harjunud wiisil Saksakeeli „Peterburgi Zeitungit” kahtlustates:

„Nõnda Peterburgi Saksa lehe sõnumid. Hää oleks, kui meie lugejad Suchumist meile sõnumid saadaksiwad, kas see sõnum iga pidi õige on.”

Meie piame väga imeks panema, et „Postimees” sellest hädast ja ahastusest weel mitte teiselt poolt sõnumit saanud ei ole, mida need Eestlased seal kaugel maal kannatama piawad, keda südametunnistusega keelepeksjad soojast pesast wälja peletasiwad ja kaugelt „õnne” otsima saatsiwad. Sellest hädast ja ahastusest kõlab jo kõik kodumaa. Hiljuti jutustas sellest hädast ka üks naesterahwas Baltiskis, kelle õde oma mehega ja lastega Suhhmi poole

rändama läinud oliwad. Krimmist oli mees üksi edasi sõitnud, uut elukohta oma armsatele ette walmistama, kuhu siis omaksed järele pidiwad tulema. Aga aeg kadus aea järel, järelminemisest ei wõinud juttu olla, sest mees ei suuda uues paikas ka iseennast toita. Nüüd on see perekond laiali pillutatud. Lapsi on head inimesed oma juure wõtnud, naene on ühe Kindrali-proua juures teenistust leidnud ja saadab omast palgast mehele abi, kes Suhhumis okas-põesaste, ohakate ja wapustawa tõbe wasta wõitleb. Küll saab kodumaa teutajatel omal ael palju wastutamist olema. Mitte nii wäga wõera maa kiitmine, kui oma maa laitmine on neid õnnetumaid eksitanud. „T. S.” t.

Postimees (nr. 50), 6. detsember 1886, lk. 2

Suchum-Kaleest. Eestlaste elust säält kaugelt saame sõnumi, et see just nii wilets ei ole, kui Peterburi Saksa leht omal ajal teatas. Suchumi Eestlased on seni ajani juba nii kaugele jõudnud, et nad enestele koolmeistrit tahawad pidada. Nende koolmeistriks läheb endine Simbirski Eestlaste kooliõpetaja J. Pihlakas. Soowime jõudu. — Koolimaja pidada jõuluks walmis saama. Kirjasaatja, kes meile selle sõnumi saadab, ütleb, et tema maisi-põld tänawu wäga rohket saaki annab.

Tallinna Sõber (nr. 20), 22. mai 1887, lk. 4

Suhhum-Kaleest kirjutatakse Saksakeeli „Peterburgi Zeitungile”: „Kui Eesti asujad Abkhasias, nimelt uue asutuse asutajad, esimesed ja suuremad raskused ära wõitnud oliwad, pealegi wõitlemist Malaria-tõbe wasta, mis seal kesksuwel wäga wägewast tuleb ja palju ohwreid pärinud on, s. o. esimestel aastatel, kus nemad weel sealise kodurahwa wiisil elada ja arstide juhatuset täita ei oskanud, — näiwad nemad ikka enam ja enam selle kliimaga harjuma ja paremini koledal ja siiski kenal Kaukasia mägimaal juurduma, iseäranis need, kes kasinad ja auusad, töökad ja wäljakannatajad on, mida paraku ühest suurest osast mitte ei wõi ütelda. Tähtjas on, kuidas erakondlik waim, mida nemad wist kodumaalt kaasa wõtnud, nende keskis nii kangest elab, et nemad sagedast oma keskis tülitsewad ja Rahukohtusse tulema piawad. Niisamati teewad nemad ka walitsuse-kohtutele oma lõppmata kaebamistega palju tüli, mis neid nenda näitab, kuidas see Eesti asutusele mitte kiituseks ei ole. Suur osa asujatest on rahwas, kes kusagil rahul ei ole olnud, kes hoolsa tööga ja wäljakannatamisega harjunud ei ole ja suurt puudust auusa elukombelikust sisust üles näitab, wägiwaldne oma keskis ja sealise kodurahwa wasta on. Muidugi on parematel nende läbi palju kannatada ja mõnedki on just sellepärast Suhhum Kaleest taganema pidanud. Et asutusel kiriku ja kooli paranda-

wad ja puhastawad wõimud puuduwad, siis on ka elukombete alanemine kasvamas, pealegi nooresugu juures, kelle juures uutmoodi wastakristlik kirjandus paha pinda harib.” — Waesed Babyioni wangid, keda mitte wägiwald kodumaalt ei ole wälja wedanud, waid kodumaa petis teutamine!

„T. S.” t.